

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SVOBODNEGA TRŽAŠKEGA OZEMLJA

Leto III - Cena 15 lir - 6 jugolir - 2.50 din

T R S T - četrtek, 25. decembra 1947

UREDNIŠTVO IN UPRAVA trg. GOLDONI 1, I. NAD.
Telefoni: Uredništvo 93-806 in 93-808 — Uprava 93-807

Rokopis se ne vračajo.
OGLASI pri Upravi od 8.30 do 12 in od 15 do 18 - Tel. 93-807
CENE OGLASOV: Za vsak mm. vrstne in širine enega stolpca:
trgovski 40 lir, finančni in pravni 60 lir, oštrnice 70 lir.

NAROČNINA

Cona A: mesečna 260, četrtletna 750, polletna 1400, celoletna 2600
lir; Cona B: 144, 414, 792, 1440 jugolir; FLRJ: 55, 165, 330, 650 din.
Cekovni račun na ime »Ljudska založba«: Trst 11-5156; Re-
ka 45-301; Ljubljana »Primorski dnevnik« - uprava 60-4045-34.

Postnata plačana v gotovini:
Spodizone in abbon. postale

Štev. 781

O božiču 1947

Danes praznujemo tretji bo-
žič, odkar smo premagali fa-
šiste, odkar se je končala vojna,
odkar je mir. Toda, ali je v res-
nici mir?

O božiču 1945. smo na tem
mestu še pisali o Morgani, o
Wilsonu in o nešteti drugih
držah, ki jih je vse zabrisala ena
sama ogromna črna praznina
primorskega ljudstva in ugo-
tovi: Preveč je skrbi, preveč je
vprašanj, da bi moglo letošnji
božič primorsko ljudstvo »praz-
novati v neskaljenem miru«.

O božiču 1946. pa smo ugo-
tovi: V duhu konkretne borbe
za mir praznujemo letošnji bo-
žič tudi mi.

A letos?

Od črt je ostala in se uvelja-
vijo nameste edino pravič-
ne krave črte črte našega ljud-
stva krivična francoska črta,
na katero smo pristali prav za-
radi miru. Torej, h kravič-
tvarim nova črta, to je naš
najkonkretniji doprinos k mi-
ru v tej naši konkretni borbi
za mir.

To borbo za mir pa moramo
voditi in jo vodimo še danes.
Kaj razumemo mi pod to kon-
kretno borbo za mir?

Predvsem sklenitev trajnih in
resnično veljavnih mirovnih po-
godb, od katerih je bila do se-
daj sklenjena le ena vrsta, in
sicer le z enim delom naših so-
vrstnikov v pretekli kravič voj-
ni. Pogodbe so bile sklenjene,
toda ali so se uveljavile? Ka-
kor da bi bilo začarano, ravno
pri nas se mirovna pogodba z
Italijo še danes ni dočela uve-
ljaviti. Da bi se to zgodilo, se
mi borimo še danes. To je kon-
kretna borba za mir.

Konkretna borba za mir je za
nas tudi ustvarjanje vseh po-
govov za mirno sožitje med vse-
mi narodnostmi na Tržaškem
ozemlju, kakor tudi med vsemi
narodni na svetu. Zato se borimo
v okviru naše velike politične
organizacije SIAU za bratstvo
in enotnost med slovenskim in
italijanskim narodom, da bi do-
segli tisto bratstvo sožitje, kate-
rega so dosegle vse resnično de-
mokratične države s Sovjetsko
zvezo na čelu.

In slednjič pomeni za nas
konkretna borba za mir v tako
ustvarjenem mirnem in brat-
skem sožitju, osredotočiti vse
sile delovnega ljudstva na ob-
novo in normalizacijo vsega
žutljenja na našem ozemlju.

Zaradi tega se v tej naši kon-
kretni borbi za mir borimo da-
nes proti vsem tistim, ki no-
čejo, da bi se mirovna pogodba
tudi pri nas do kraja uveljavila,
da bi od takih črt, o katerih
mo morali govoriti prejšnja
leta, tudi tisti mali ostanek
Morganove črte izginil.

Zato gre naša borba za mir
po poti najradikalnejše odstra-
nitve vseh nasprotnikov enot-
nosti in bratstva vseh treh na-
rodnosti našega ozemlja: Proti
vsem starim in novim fašistom,
vsem zapeljivim in nezapeljivim
in nesentimentalnim sovini-
stom, ki te enotnosti in brat-
stva ne želijo, in ki so proti nor-
malizaciji žutljenja pri nas in
proti izvedbi uspešne obnove.

Detonacije bombe v letošnjem
predbožičnem času, propagandna
proti imenovanju guvernerja,
robovanje o tako imenovani
»mrzli vojni«, ustanavljanje
strank, ki imajo edini namen,
razbijati enotnost slovenskega
naroda na našem ozemlju, vse
to je borba proti miru in vojno-
huljska priprava za novo
vojno, ki ni v interesu nikogar
druga kakor mednarodnih,
posebej pa še ameriških impe-
rialistov.

In ko bomo v raznih božičnih
številkih reakcionarnega tiska
letos videli zapise o ogromni-
mi škripanjem besede o miru in
krivih ljubezni, se bomo kru-
to zavedali, da so vse te besede
eno samo hinavstvo. Kajti nji-
hova dela nam govorijo, da mi-
ru ne želijo.

Zato tudi letos za božič ne
moremo reči drugega kot »mir
ljudem na zemlji, ki so blage
volje«.

»Mir ljudem«, ki hočejo res-
ničen mir, ki so zanj priprav-
ljeni storiti vse in ne le pisati
božične poslanice o miru.

Delegacija partizanov ZSSR
odpotovala iz Rima

RIM, 24. — Delegacija sovjets-
kih partizanov je odpotovala iz Ri-
ma v Moskvo. Spotoma se je usta-
nila še v Livorno in Genov, kjer
je sestala s voditelji tamkajšnjih
partizanov in kjer se je udeležila
prireditve, ki so jih oglel na čast
organizirale krajevne oblasti in
partizanske organizacije.

Beneševa poslanica
za božič

PRAGA, 24. — Predsednik Beneš
po noči, po radiu bral božič-
no pismo na českoslovaško ljudstvo

Srečne in vesele božične praznike
vsem svojim sotrudnikom, naročnikom
in čitateljem vošči

„PRIMORSKI DNEVNIK“

To voščilo naj velja tudi vsem našim številnim prijateljem, ki so nam poslali posebna
božična voščila, ker se ne moremo vsakemu posebej zahvaliti.

Gottwaldove izjave o Marshallovem načrtu

PRAGA, 24. — Ministrski pred-
sednik Gottwald je v razgovoru z
urednikom ameriškega lista »News
Masses« Johnom Stewartom, ki je
sedaj v CSR, izjavil na vprašanje,
kakšna je osnovna razlika med se-
danjo in predvojno českoslovaško
državo, da je v predvojni českoslovaški o so-
društvo plačala skupna velika
pitalistov, bankirjev in za funkci-
stov, dočim o čisto danes o usodi
države in o njenem bogastvu de-
lovno ljudstvo mest in dežele. Dru-
ga osnovna razlika je ta, da je bi-
la predvojna CSR vezana pred-
vsem na zunanjo politiko zapadnih
držav, ki so jo v usodni uri izdale
v Monakovem, dočim je danes CSR
povezana s svetlo zvezdasto Sovjet-
sko zvezo, ki je pokazala, da je
njena najzvestejša prijateljica in
najbolj vredna zaupnica.

Stewart je nato omenil, da je
ameriški tisk objavil vesti, da se
hočejo komunisti v CSR polastiti
oblasti in odpraviti sedanji režim.
Gottwald je odgovoril: Kot pred-
sednik českoslovaške komunistične
stranke izjavljam, da to ni obožba
pač pa levičar. Komunisti nimajo
nobene takega namena. Na-
sprotno, komunisti so pred kratkim
jasno izjavili, da je sedanji način
sodelovanja med strankami ljud-
ske fronte najboljši za uspešen in
miren razvoj v državi.

Vprašanje: Ali mislite, da bi so-

delovanje CSR pri Marshallovem
načrtu ogrozilo neodvisnost države
in zakon?

Odgovor: Tako je moje mnen-
je, ker kakor vidimo iz gospe danjših za-
nesljivih izjav, bi bilo pomoč, ki
bi jo dobili na podlagi Marshallo-
vega načrta, vezana na pogoje, ki
gizavajo, da bi neodvisno odločilo o
svoji gospodarski in politični
pripravi; ker daje ZDA prav o
neodvisnosti države. Ne moremo
pristati na to »pomoč«, ki zahteva
nenaklonjeno zadržanje do nacio-
nalizacije industrije in finan-
ci, ki so trpele pod nemško zasedbo.
Vprašanje: Kakšno je vaše mne-
nje o českoslovaško-amerškem pri-
jateljstvu?

Odgovor: Smatram, da mora biti
temelj tega prijateljstva medseboj-
no spoštovanje državne neodvis-
nosti, skupni napor za zgraditev
trajnega miru in gospodarsko so-
delovanje, ki naj stoni na poštenih
trgovinskih odnosih.

„Kralj na Betajnovi“ v Kopru

V torek 23. t. m. je nastopilo
Slovensko narodno gledališče s
svojo prvo letošnjo premiero, s
Cankarjevim »Kraljem na Betajno-
vi« v Kopru. Dolgo smo čakali
Slovenci, ki živimo na Tržaškem
ozemlju, na ta dogodek. A zaradi
doslednega odklanjanja dvorane v
mestu po angloameriških okupa-
cijskih oblasteh se je naše gledališče
končno zateklo v Koper, to je na
tisti del Tržaškega ozemlja, ki ga
upravlja ljudska oblast in kjer se
lahko kulturne manifestacije, tako
slovenske kot italijanske, nemo-
telno vršijo. Koprani so dali našim
igralcem na razpolago, ker so ime-
li, oder, precej prostorno dvorano,
ki se ne da ogreti, in svoje toplo
sre. In čeprav je odšel na dan
pred prazniki precejšen del urad-
nikov, prostovoljnih delavcev in štud-
entov na počitnice, je bila dvorana
vendarle nabito polna pozorne-
ga in zbranega občinstva, med ko-
terim je bilo tudi veliko Italijanov.

Igralce Slovenskega narodnega
gledališča je v imenu ljudske obla-
sti pozdravil tov. Oskar Venturini,
v imenu Slovenskega narodnega
gledališča pa se je za pozdrav zah-
valil njegov prvi upravitelj tov. dr.
Andrej Budal.

Predstava »Kralja na Betajnovi«
pomeni v resnici pomemben dogo-
dek tako za občinstvo kot za naše
Slovensko narodno gledališče. Te-
ska naloga, ki so si jo bili zastavili
režiser in igralci, je bila čisto re-
šena. In čeprav bomo prinesli po-
dobno oceno po eni izmed re-
vizij, lahko priberemo še danes, da
je bilo Cankarjevo delo uspešno
skrbno naštevano in je njegova
beseda našla v igralcih dostojno
posredovalce.

Po slovesnem večeru žibe Can-
karjeve besede in misli, ki je po
štridesetih in več letih z nezmanj-
šano silo in prepričevalnostjo za-
grabila naša srca, so priredili do-
maščini gostom prijetno zakusko,
na kateri je bila izmenjana še mar-
tikotera tehtna beseda.

VL B.

„Kralj na Betajnovi“ v Kopru

V torek 23. t. m. je nastopilo
Slovensko narodno gledališče s
svojo prvo letošnjo premiero, s
Cankarjevim »Kraljem na Betajno-
vi« v Kopru. Dolgo smo čakali
Slovenci, ki živimo na Tržaškem
ozemlju, na ta dogodek. A zaradi
doslednega odklanjanja dvorane v
mestu po angloameriških okupa-
cijskih oblasteh se je naše gledališče
končno zateklo v Koper, to je na
tisti del Tržaškega ozemlja, ki ga
upravlja ljudska oblast in kjer se
lahko kulturne manifestacije, tako
slovenske kot italijanske, nemo-
telno vršijo. Koprani so dali našim
igralcem na razpolago, ker so ime-
li, oder, precej prostorno dvorano,
ki se ne da ogreti, in svoje toplo
sre. In čeprav je odšel na dan
pred prazniki precejšen del urad-
nikov, prostovoljnih delavcev in štud-
entov na počitnice, je bila dvorana
vendarle nabito polna pozorne-
ga in zbranega občinstva, med ko-
terim je bilo tudi veliko Italijanov.

Igralce Slovenskega narodnega
gledališča je v imenu ljudske obla-
sti pozdravil tov. Oskar Venturini,
v imenu Slovenskega narodnega
gledališča pa se je za pozdrav zah-
valil njegov prvi upravitelj tov. dr.
Andrej Budal.

Predstava »Kralja na Betajnovi«
pomeni v resnici pomemben dogo-
dek tako za občinstvo kot za naše
Slovensko narodno gledališče. Te-
ska naloga, ki so si jo bili zastavili
režiser in igralci, je bila čisto re-
šena. In čeprav bomo prinesli po-
dobno oceno po eni izmed re-
vizij, lahko priberemo še danes, da
je bilo Cankarjevo delo uspešno
skrbno naštevano in je njegova
beseda našla v igralcih dostojno
posredovalce.

Po slovesnem večeru žibe Can-
karjeve besede in misli, ki je po
štridesetih in več letih z nezmanj-
šano silo in prepričevalnostjo za-
grabila naša srca, so priredili do-
maščini gostom prijetno zakusko,
na kateri je bila izmenjana še mar-
tikotera tehtna beseda.

VL B.

MOSKVA. — Prezidijski Urhovnik
sovjetske ZSSR je odločil, da bo čr-
ta za dan 9. maja — praznik zma-
ga nad Nemčijo — delovni dan.
Namesto tega pa bo dan 1. januarja
kot praznik Novega leta dela
prosti dan.

Pred podpisom trgovinske pogodbe med ZSSR in Anglijo

LONDON, 24. — List »Evening
Standard« sporoča, da bo verjetno
še noč podpisana sovjetsko-angli-
ška trgovinska pogodba. Zunanje
ministrstvo sicer izjavlja, da te ve-
sti še ne more potrditi, da pa je
vendar treba upoštevati, da se po-
ganjanja ugodne razvijajo in da bo
prišlo do podpisa pogodbe lahko
vsak trenutek.

Trgovinski dogovor med Italijo in Romunijo

RIM, 24. — Danes so v Rimu
podpisali italijansko-romunski trgo-
vinski dogovor.

Sergej Tolstoj umrl

PARIZ, 24. — Moskovski radio je
javil, da je sinoči umrl v starosti
84 let Sergej Tolstoj starejši, sin
znanejšega ruskega pisatelja Le-
va Tolstojca.

BUDIMPEŠTA, 24. — Minister
Ernest Mihály je izjavil, da bo v
januarju prišla v Budimpešto kul-
turna delegacija poljske vlade, da
sklene kulturni dogovor.

Stališče Jugoslavije glede imenovanja guvernerja

BEOGRAD, 24. — Današnja
»Borba« piše o vzrokih lažne in s-
istematične propagande o namišlje-
ni jugoslovanski pripravi za
napad na Trst. V tej kampanji,
poudarja članek, se še posebno od-
likuje tisk ameriških tistov. V
tem letu so anglo-ameriške visoke
vojske in diplomatične osebnosti
ter vse reakcionarni tisk z vsami
najbolj znanimi agencijami vodili
protijugoslovansko gonjo v zvezi z
obiski maršala Tita v sosednih drž-
avah in so povežali te obiske z
namišljenimi pripravami Jugosla-
vije za napad na Trst.

Članek poudarja, da hočejo z to
gonjo predvsem izvesti nered in
tako podlajati vojaško okupacijo
Trsta. V ta namen podpirajo anglo-
ameriške okupacijske oblasti v Tr-
stu na vse načine fašistične elemen-
te. V načrtih ameriških ekspanzio-
nistov predstavlja Trst edel železne
utrdbe, ki vodi Evropo. Razen cele
vrste vojaških pomorskih oporišč
v Franciji, Španiji, v Salazarjevi
Portugalski in na drugih delih sve-
ta, se želijo ameriški imperialisti
posluževati Trsta kot nove močne
utrdbe za ogrožanje in izsiljevanje
demokratičnih držav vzhodne Ev-
rope. Zato ustvarjajo ZDA in nji-
hovi sateliti v Trstu stalno negotov
položaj. To je pravi vzrok, zaradi
kateraga skušajo odločiti imeno-
vanje guvernerja.

Končno poudarja list, da pred-
stavlja ZDA, Velike Britanije in
Francije v Varnostnem svetu že tri
mesece ovirajo imenovanje guver-
nerja za Tržaško ozemlje, in za-
ključuje:

Stališče Jugoslavije je že dolgo
časno znano. Jugoslavija želi,
da novi guverner zajamči spo-
štovanje demokratičnega reda v
Trstu. Jugoslavija je žrtvovala
del svojih pravic, zato da se us-
tvari mir. Ona ostaja zvesta
demokratičnim načelom in prev-
zetim mednarodnim obveznostim
ter zahteva, da se te uveljavijo
in izvajajo.

Zahvala francoskih delavcev
jugoslovanskim in poljskim
delavcem

PARIZ, 24. — Francoska Splošna
konfederacija dela se zahvaljuje
jugoslovanskim in poljskim sindi-
katskim organizacijam za njihovo
solidarno akcijo s francoskimi stav-
kojci delavci.

Vodstvo z zadovoljstvom ugotav-

Novi spopadi v Palestini

JERUZALEM, 24. — Sinoči je
prišlo do velikega napada na pod-
ročje med Tel Avivom in Jafu. A-
rabci pripisujejo to akcijo židovski
teroristični organizaciji Irgun. Na
cesti proti Salamuha je isto tako
prišlo do boja med Zidi in Arabci.

Edina rešitev Francije s seštevom demokratične vlade

PARIZ, 24. — Centralni komitej
francoske komunistične partije je
na včerajšnji seji odobril resolucijo,
v kateri podpira vstopa tri
milijone francoskih delavcev, ki so
sodelovali v borbi za doseg mimi-
malne meze in za jamstvo, da bo
imela ta meza prirno kupno
moč. Nadaje ugotavlja, da je mora-
la vlada dovoliti delavcem razne
zahteve, kar omenja, da pomeni
Mayerjev finančni načrt povzemanje
vseh industrijskih izdelkov, znatno
povišanje cen premoget, plinu, elek-
tričnemu toku in stanovanjem,
medtem ko pušča nedotaknjene vse
prednosti kapitalistov ter povzroča

Wall Street in Vatikan odločata
o filmski proizvodnji v ZDA

SOMOČJO FILMSKE OFENZIVE ŠIRILO IZ ZDA PROTIDEMOKRATIČNE IDEJE IN GONJO PROTI NAPRED-
NIM DRŽAVAM — NITI EN AMERIŠKI FILM NI DOBIL PRVIH NAGRAD NA MEDNARODNIH FESTIVALIH —
PROTESTI NAPREDNIH ORGANIZACIJ, DIJAKOV IN KULTURNIH OSEBNOSTI PROTI ODBORU O »NEAMERI-
ŠKEM DELOVANJU«

Objava seznama »prevratnih« or-
ganizacij, ki je sestavljeni državni
pravdnik Tom Clark, je izzvala
izrazite proteste prirednih organi-
zacij, ki izjavljajo, da to pomeni
križev državljanskih svobod in
vodi k diktaturi ene osebe. Namen
to akcije je zamašiti usta Ameri-
čanom ter jim prepričati, da bi raz-
pravljali o življenjskih vprašanjih,
ki so odločilna za mir ali vojno.
daje o inflaciji in o reševanju go-
spodarskih in socialnih vprašanj.

Tudi na univerzah postaja borba
reakcije proti vsem naprednim ele-
mentom vedno ostrojša.

Reakcionarni ravnotežje posamez-
nih ameriških univerz stalno pre-
pušča predstavnikom naprednih
organizacij predavanja ameriškim
dijakom. Na njujorski univerzi so
komunističnemu voditelju Arnoldu
Johnsonu prepovedali predavanje,
ker je komunistična stranka na se-
zanu »enofajnišnih« organizacij. Da-
le so prepovedali predavanja zna-
menu ameriškega romanopisca
Howarda Fastu, ki so ga bili di-
jaki naprosili, naj jim predava o
temi: Marksizem in literatura. Od-
kiontov so utemeljili z izjavo, da
je Fast član antifašističnega odbo-
ra za begunce.

Na univerzi v Wisconsinu so pre-
povedali predavanje Karlu Mar-
xizmu, ki je voditelj organizacije
»Ameriška mladina za demokracijo in
svobodo«.

Zaradi takega ravnanja so pro-
fesorji in dijaki teh univerz ostro
protestirali.

Oček za umetnost in kulturo
odboja organizacije anjujorskih na-
prednih državljanzov je imel sejo
pod geslom: »Za svobode filmske
umetnosti. Seje se je udeležilo 1500
predstavnikov kulturnega življenja
in več milijonov osebosti.

Senator Taylor je v svojem go-
voru med drugim dejal: »Ljud na
komunisten v Hollywoodu in v vseh
državnih državah je poizkus reak-
cionarnih izrogov, ki so na oblasti,
da bi zadušili sleherni kritiko sve-
tovalniške politike«. Začeli
so s preganjanjem komunistov in
vseh demokratov. Govoril je tudi
duhovnik dr. Shipley, ki je omenil
napore hierarhije katoliške cerkve,
ki predstavljajo tujo državo, da bi
diktilira filme, ki se lahko pred-
vajo v ZDA. Dr. Shipley je pozval
ameriško napredno javnost, naj so-
deluje v borbi za svobodo o filmski
umetnosti.

Znani filmski proizvajalci Gri-

VLADA SVOBODNE GRČIJE sestavljena na osvobojenem ozemlju

SEDEŽ VLADE NI ŠE ZNAN — ZMEDA V ATENAH — PROTEST GLAVNEGA
TAJNIKA OZN PRI AMERIŠKIH OBLASTEH ZARADI ARETACIJE GRŠKEGA
NAPREDNEGA NOVINARJA, KI JE BIL AKREDITIRAN PRI ZN

ATENE, 24. — Agencija France
Presse poroča: Po še nepotrjenih
vesteh je komanda severne grške
armade prestregla poročilo radia
grške demokratične vojske, ki jav-
lja sestavo vlade Svobodne Grčije.
Članj vlade so med drugimi: Gene-
ral Markos, Milades Porphyroge-
nis, Jonides Stringos in prof. Co-
calis.

Atenske vojske oblasti potrjujejo
sestavo vlade Svobodne Grčije. Se-
dež vlade ni še znan, nočjo pa bo
vladni predsednik in vojni mini-
ster general Markos objavil prvo
poročilo.

Atenski vladni krogi so prepi-
čani, da bodo Sovjetska zveza in
države evropskega Vzhoda vlado
svobodne Grčije kmalu priznale. V
Atenah je imela vlada konferenco,
kater, so prisostvovali predstavniki

ameriške komisije za pomoč Grčiji
in ameriški poslanik v Atenah.
Prisotnost ministra za pravosodje
in za javno varnost na tej konfe-
renci ustvarja prepričanje, da po-
čuje monarhofašistična vlada na-
črt za obsežne operacije, ki naj
predstavnikom svobodne vlade že v
naprej onemogoči zvezo med grško
prestonico in ostalimi glavnimi
mestmi.

Radio »Svobodna Grčija« je ob-
javil poročilo pravosodnega mi-
nistra svobodne vlade Porphyroge-
nisa, ki javlja, da bo kmalu pre-
nosovna demokratična vojska, ki bo
opremljena tudi z vsemi demokra-
tičnimi narodi. Atenska vlada pre-
videva ukinitve civilnega zračnega
prometa grške letalske družbe

propast francoskega gospodarstva
in pospešuje kolonizacijo Francije
od strani tujega imperializma.

Komunistična stranka protestira
v tej resoluciji proti zaslužanju
države od strani napadnega ame-
riškega imperializma, ki pripravljajo
novo vojno, v kateri bi postala
Francija prvo bojšče.

Resolucija navaja še, da so so-
cialistični voditelji, ki pripravljajo
»tretjo alio«, povzročili razkol Glav-
nega združenja dela, da pa bo de-
lavski razred nadalje braniti sili-
kano enotnost. Resolucija zaklju-
čuje, da je mogoče rešiti Francijo
s sestavo nove vlade, ki bo resni-
čno demokratična in v kateri bosta
imela delavski razred in komuni-
stična stranka odločilno vlogo in
ki bo — opta na vse ljudstvo —
iztrgala Francijo iz imperialistič-
nega tabora ter jo povedla na pot
demokratične obnove, narodnega
ponosa, časti in miru.

33% francoskega proračuna
za vojsko

PARIZ, 24. — Na današnji seji je
francoska narodna skupščina odo-
brala dodatne vojske kredite v iz-
nosu 8 milijard, 897 milijonov in 81
tisoč frankov. Skupno znaša voja-
ški proračun za leto 1947 244 mi-
liard frankov kar predstavlja 33%
vseh ostalih kreditov, ki znašajo
505 milijard frankov.

Nacistična organizacija
v Avstriji

DUNAJ, 24. — Iz Gradca poro-
ča, da je bila odkrita tamkajši ši-
roko razpredena nacistična organi-
zacija, ki je zbiralala pristaje po vsej
angelski zasedbeni coni v Avstriji,
zlasti pa na štajerskem. Poročila
iz Gradca navajajo, da so prodal-
ski promet za leto 1947 244 mi-
liard frankov kar predstavlja 33%
vseh ostalih kreditov, ki znašajo
505 milijard frankov.

Novi spopadi v Palestini

JERUZALEM, 24. — Sinoči je
prišlo do velikega napada na pod-
ročje med Tel Avivom in Jafu. A-
rabci pripisujejo to akcijo židovski
teroristični organizaciji Irgun. Na
cesti proti Salamuha je isto tako
prišlo do boja med Zidi in Arabci.

Edina rešitev Francije
s seštevom demokratične vlade

PARIZ, 24. — Centralni komitej
francoske komunistične partije je
na včerajšnji seji odobril resolucijo,
v kateri podpira vstopa tri
milijone francoskih delavcev, ki so
sodelovali v borbi za doseg mimi-
malne meze in za jamstvo, da bo
imela ta meza prirno kupno
moč. Nadaje ugotavlja, da je mora-
la vlada dovoliti delavcem razne
zahteve, kar omenja, da pomeni
Mayerjev finančni načrt povzemanje
vseh industrijskih izdelkov, znatno
povišanje cen premoget, plinu, elek-
tričnemu toku in stanovanjem,
medtem ko pušča nedotaknjene vse
prednosti kapitalistov ter povzroča

Wall Street in Vatikan odločata
o filmski proizvodnji v ZDA

SOMOČJO FILMSKE OFENZIVE ŠIRILO IZ ZDA PROTIDEMOKRATIČNE IDEJE IN GONJO PROTI NAPRED-
NIM DRŽAVAM — NITI EN AMERIŠKI FILM NI DOBIL PRVIH NAGRAD NA MEDNARODNIH FESTIVALIH —
PROTESTI NAPREDNIH ORGANIZACIJ, DIJAKOV IN KULTURNIH OSEBNOSTI PROTI ODBORU O »NEAMERI-
ŠKEM DELOVANJU«

Ponarejeno drevesce

BORIS PAHOR

Burja je ponehala in tret se je spet decembra nasmešnil. Na ulicah je bil diredaj in ljudje so strujili mimo izložb. Bilal se je božič, na trgu so zagradili prostor in prodajali drevesce. Bilal se je tudi poldan in priprosta žena je hitela s torbo v roki proti obrežju; ob nji je drobila hčerka, ki je bila mala kakor drvenček.

Ko sta šli mimo dreves, je dejala:

«To ni za nas, ne, mamata!»

«Letos ne, mamata!»

«Letos ne bomo kupili, res!»

«Ko boš bolj odrasla.»

«Kako moremo kupiti, ko pa so tako draga!»

«Da.»

«Mi ne smoremo toliko, ne, mamata!»

«Ne.»

«Če bi papa delal vsak dan, potem bi tudi meni kupil drevesce, kaj ne, mamata!»

«Bi, prav gotovo.»

«Tako ni ni moglo, če dela le vsak drugi dan!»

Potem je mati prišla malo za roko in prečkala sta cesto. Potem sta vstopili v pekarno in mati je naročila škričelcih biškotov.

«Zdaj papaj in budi priprava.»

Mala je držala škričelcih v naročju, kakor da pestujo punčko. Na korzu so bile zbrane gručice pred svetilni oken izložb. Dekletce pa je stopalo modro ob mami, niti se ni oziralo na trgovine; ko da imata onidve drugačno, posebno pot.

«Mama,»

«Da?»

«Si kupila biškote, ker je ukad zadržani?»

«Zato, da boš papkala, sem kupila; ker hočeš letos v šolo in se boš lepo učila.»

«Toda zdaj bomo imeli počitnice, mama.»

Mati jo je spet prišla za roko in prečkali sta Borzni trg. Potem sta šli po obrežju. Pomoli so se bežili, po dnevnih burje je bil zrak prozoren; hišice na potoku tržaških grčev so v decembrskem soncu bile, ko da so iz belega naškrobanega platna. Kakor da so poslikane se, zbrane v prirojni piramid, dvigajo gor v breg. Morje pa je bila burja podarvala s temno modro, živo barvo, le ob branu nekje je malce skodrano. Tam se kedaj iz spenjene gubice rodi galeb.

«Mama,»

«Da?»

«Če se boš spet jokala, ne bom šla več k zdravniku.»

«Zdaj papaj, in budi priprava.»

Mala je šla s ročico v škričelcih.

«Dve jajci na dan da mi moraš dati, tako je rekel, ne, mamata!»

«Da.»

«Zato, ker imam luknjo v pljučih!»

«Taj ni rekel luknje.»

«Si kupila biškote, ker je ukad zadržani?»

«Zato, da boš papkala, sem kupila; ker hočeš letos v šolo in se boš lepo učila.»

«Toda zdaj bomo imeli počitnice, mama.»

Mati jo je spet prišla za roko in prečkali sta Borzni trg. Potem sta šli po obrežju. Pomoli so se bežili, po dnevnih burje je bil zrak prozoren; hišice na potoku tržaških grčev so v decembrskem soncu bile, ko da so iz belega naškrobanega platna. Kakor da so poslikane se, zbrane v prirojni piramid, dvigajo gor v breg. Morje pa je bila burja podarvala s temno modro, živo barvo, le ob branu nekje je malce skodrano. Tam se kedaj iz spenjene gubice rodi galeb.

«Mama,»

«Da?»

«Če se boš spet jokala, ne bom šla več k zdravniku.»

«Zdaj papaj, in budi priprava.»

Mala je šla s ročico v škričelcih.

«Dve jajci na dan da mi moraš dati, tako je rekel, ne, mamata!»

«Da.»

«Zato, ker imam luknjo v pljučih!»

«Taj ni rekel luknje.»

«Si kupila biškote, ker je ukad zadržani?»

«Zato, da boš papkala, sem kupila; ker hočeš letos v šolo in se boš lepo učila.»

«Toda zdaj bomo imeli počitnice, mama.»

Mati jo je spet prišla za roko in prečkali sta Borzni trg. Potem sta šli po obrežju. Pomoli so se bežili, po dnevnih burje je bil zrak prozoren; hišice na potoku tržaških grčev so v decembrskem soncu bile, ko da so iz belega naškrobanega platna. Kakor da so poslikane se, zbrane v prirojni piramid, dvigajo gor v breg. Morje pa je bila burja podarvala s temno modro, živo barvo, le ob branu nekje je malce skodrano. Tam se kedaj iz spenjene gubice rodi galeb.

«Mama,»

«Da?»

«Če se boš spet jokala, ne bom šla več k zdravniku.»

«Zdaj papaj, in budi priprava.»

Mala je šla s ročico v škričelcih.

«Dve jajci na dan da mi moraš dati, tako je rekel, ne, mamata!»

«Da.»

«Zato, ker imam luknjo v pljučih!»

«Taj ni rekel luknje.»

«Si kupila biškote, ker je ukad zadržani?»

«Zato, da boš papkala, sem kupila; ker hočeš letos v šolo in se boš lepo učila.»

«Toda zdaj bomo imeli počitnice, mama.»

Mati jo je spet prišla za roko in prečkali sta Borzni trg. Potem sta šli po obrežju. Pomoli so se bežili, po dnevnih burje je bil zrak prozoren; hišice na potoku tržaških grčev so v decembrskem soncu bile, ko da so iz belega naškrobanega platna. Kakor da so poslikane se, zbrane v prirojni piramid, dvigajo gor v breg. Morje pa je bila burja podarvala s temno modro, živo barvo, le ob branu nekje je malce skodrano. Tam se kedaj iz spenjene gubice rodi galeb.

«Mama,»

«Da?»

«Če se boš spet jokala, ne bom šla več k zdravniku.»

«Zdaj papaj, in budi priprava.»

Mala je šla s ročico v škričelcih.

«Dve jajci na dan da mi moraš dati, tako je rekel, ne, mamata!»

«Da.»

«Zato, ker imam luknjo v pljučih!»

«On nikoli nič ne dela, kaj ne?»

«Ne, brezposeln je, toda zdaj budi priprava.»

«Niti eno jajce na teden ne more kupiti Karletu, ne?»

«Če ne boš pridna, ne boš šla več s mano k papanu, veš?»

Potem sta šla mimo postaje Sv. Andreja, potem vzdolž nasada v drevo. Delavci so se sedeli na stolu onkraj tramvajskih tračin in kosili; žene so sedle ob njih na stolu.

«Mama,»

«Da?»

«Če bi me ne bila peljala k zdravniku, bi morda papa kupil drevesce.»

«Zakaj?»

«Ker bi ne mislil, da mi mora kupiti vsak dan dve jajčki.»

«Če boš pridna, ti bo morda vseno kupil.»

«Da?»

Delavci so sedeli v soncu pod zidom; ko so zajemali iz posod, se je glumini svetilka, svetilka, ki so se jim zobje. Može so prihajali po mostu z dela in sedali na kamne, na travo. Eden je upri stopala v bodočo žico, ki je varovala opek pas trave, žena je gledala ko je jedel, da mu je dala poljubček na lice. Potem sta šla k mami, in on je sedel na kamen in se naslonil ob zid. Zena mu je postavila aluminijasto kosičko na kolena.

Mala je pokazala škričelcih, dejala je: «Mama mi je kupila.»

«Ker si bila priprava, ne?»

Mala je ludomudno namrščila obrvi in mu skrivnostno posepnila:

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Tako se reče, si razumela, je rekla jezo mati.»

Potem so molčali. Mala se je igrala ob nasadu. Mož si je zavijal cigareto, žena je nadrobila kruha v kosičke in pomazala kar je bilo ostalo. Tako kakor vse žene vzdolž zidu; katera si je še oplaknila usta s požirkom vina, ki je ostalo v steklenici.

«Kar zdaj fi bom pokazal, je dejal.

Ko je odvijal omet, je bila mala že ob njem.

«Kaj je tu notri?»

Na delavčevi dlani je stalo malo drevesce: v vitko debelce je bil zavrt luknjič in zapilci vije. V vsako vejo so bile zabodene smrekove iglice! In lesa so bile, vendar kakor da so resnične. In vse je bilo tako lepo temno zeleno! Nič ne bi sodil,

da ni resnično, na prvi pogled, o ne!

«Kako srčkanost, je dejala mala in tlesnila v dlani. Oče je dal drevesce na tla, mala pa je stala ob njegovem kolenu, se ga oprlela, in opazovala dobično drevesce.

«Domov ga neseva, ne, mamata!»

Zdaj je bila ob nji.

«Na mislico v kuhinji ga bomo postavili.»

«Seveda.»

«Mama.»

«Da?»

«Je ponarejeno, a je lepše kakor tisto kupljeno, ne?»

«Seveda.»

«Zakaj, je vprašal oče.»

«Zato, ker mi ga je naredil moj papa.»

In delavec je postavil malo med kolena in jo objel. In ona mu je ovila ročice okoli vratu.

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Tako se reče, si razumela, je rekla jezo mati.»

Potem so molčali. Mala se je igrala ob nasadu. Mož si je zavijal cigareto, žena je nadrobila kruha v kosičke in pomazala kar je bilo ostalo. Tako kakor vse žene vzdolž zidu; katera si je še oplaknila usta s požirkom vina, ki je ostalo v steklenici.

«Kar zdaj fi bom pokazal, je dejal.

Ko je odvijal omet, je bila mala že ob njem.

«Kaj je tu notri?»

Na delavčevi dlani je stalo malo drevesce: v vitko debelce je bil zavrt luknjič in zapilci vije. V vsako vejo so bile zabodene smrekove iglice! In lesa so bile, vendar kakor da so resnične. In vse je bilo tako lepo temno zeleno! Nič ne bi sodil,

da ni resnično, na prvi pogled, o ne!

«Kako srčkanost, je dejala mala in tlesnila v dlani. Oče je dal drevesce na tla, mala pa je stala ob njegovem kolenu, se ga oprlela, in opazovala dobično drevesce.

«Domov ga neseva, ne, mamata!»

Zdaj je bila ob nji.

«Na mislico v kuhinji ga bomo postavili.»

«Seveda.»

«Mama.»

«Da?»

«Je ponarejeno, a je lepše kakor tisto kupljeno, ne?»

«Seveda.»

«Zakaj, je vprašal oče.»

«Zato, ker mi ga je naredil moj papa.»

In delavec je postavil malo med kolena in jo objel. In ona mu je ovila ročice okoli vratu.

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

«Zato, ker imam tri luknje na pljučih, veš?»

S Henrikom sva se nepričakovano odločila, da odideva na teren. V Vipavski dolini bi moralo biti veliko zborovanje, ki sva se ga hotela udeležiti. Ni je bilo stvari, ki bi je mogla biti bolj vesela. Našla se bom s svojim otrokom. In to je pomenilo tedaj zelo veliko.

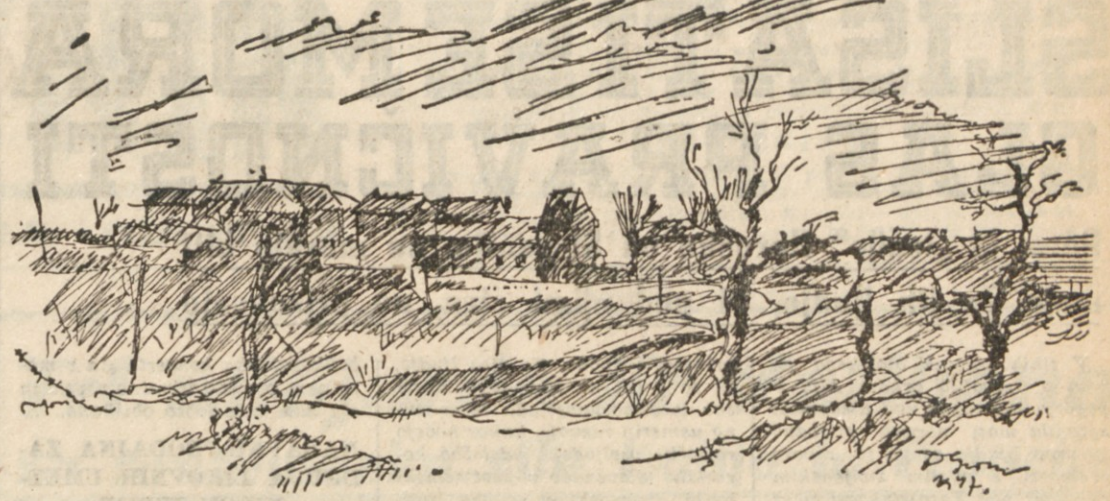
Tudi Henrik je bil vesel. Poli je bil nekega notranjega zadovoljstva in takega nism videla nikdar prej. Pred dolgiimi meseci je prišel glas, da se je žena z otroci preselila v Ljubljano. Dalje ni vrtal in imel smo občutek, da se je zavrli v svoje delo, in da kdo ve iz katerega vzroka odganja misel na dom. Ni bilo toka. Na tihem ga je črčila in molčal je, ker je bilo v njej preveč grenkobe. Živel je tako leto za letom. Prazniki so prihajali in odhajali in se ga niso dotaknili. Ta božič je čutil, da ne bo mogel več. Kot plaz se je usulo iz njegova. Moral je poiskati za vsako ceno vez s domom in že to ga je navdajalo s njegovo toplino.

Nasi so se selili iz Zgornje Tribuše na varnejši prostor. Selitev je bila skoraj tako kot hajka. Nešteto nevišnosti je prinašala s seboj in radi smo se jim izognili s drugim delom. Na terenu je bilo o praznikih vselej levo, še

lepše kot drugače. Kmečke hiše so sprejele partizane ko svoje otroke. Kar so premogli, so postavili na mizo. Dom bi jim bili radi nadomestili. Potem so si pripovedovali ob ognju partizanske zgodbe in si pričali osvoboditve. Kdor je šel ob praznikih lahko na teren, je bil srečen. V hribih so bili veliko bolj skromni.

Henrik in Jas sva šla najprej k gorški mami in od tam bi morala dalje. Tako smo ji rekli zaradi njenega srca, ki je umelo vse sprejeti vase. Postala je mama vsem, ki so se mudili kdaj pod njeno streho. Hiša je bila raztegnjena na hlev in hram, kakor so vse stare hiše na Gorškem. Cepela je ob razviti osti. Za njo se je raztezal vinograd in se končaval v zelene jase, ki so se zgužljale v skalnate pečine visoko v čavenskih bregovih. Grozdje, ki je soroje jeseni in njim, je bilo veliko in polno. Očka je trdil, da ga ni takega, nikjer okoli. Vselej je tudi pristavil, da partizani pri njih ne bodo žejni. Oči so se mu smehljale kot sončnate jagode v soncu. Njegov razoran obraz je bil poln njihovega bleśka.

Ob sva videla pred seboj. Ona pojde zibaje preko dvorišča s velikim škafof na glavi. Burja bo trgala s latnika poslednje listje in ga ji metala v vodo. Pred kuhinjo, na kameniti polici, ga bo odločila. Prismejala se bo no-

B. GROM: DOLENJA VAS PRI KONTOVELU

BOŽIČ V PARTIZANIH

ter, si obrisala roke v predpasnik in rekla: «Dolgo vas ni bilo. Te dni sem mislila na vas vse. Prišli ste, kot bi vedeli za moje želje. Upam, da se tudi Emil in Marija zglasita doma. «Nasmeh bo polagoma izginjal iz njenega lica in se umikali tegobi, katero ne bo nikoli premagalo njeno srce. Božič je in vsi bodo prišli. Njenega Vladka, tistega ki je bil ves zavruvan v delo na domačiji, pa ne bo nikoli več. Naglo bo obrisala s robom predpasnika solzo, tako kakor bi se je sramovala. «Ne sme me boleti! Dala sem ga za vašo svobodo.» Kaj bi vam naredila? Nič nečete reči. Za vasa, kaj imate radi. On pojde na filen v hram in prinese goste črline.

Pri nas so bili v tistem času tudi tovariši iz doline in skupaj smo odšli na pot. Med njo se je Urška odločila, da ostane z nama in bo z nama božičevala. Utonil smo v jutranjo meglo, ki je pokrivala vso tribuško grapo in se razpredala čez Trnovsko planoto.

Rinili smo dalje drug za drugim, gnani od silnega kopnenja, da pridemo iz nje v pravem času, ko bo vstajalo sonce nad Gorico in se razlilo preko mesta tja do Brd. Ta pogled je bil čudovit, in že dolgo potem, ko ga ni bilo nikjer več, nas je omamljal. Ogrevan nas je po vseh samotah.

Pri gorški mami se je dogajalo vse natanko tako, kot sva že naprej vedela. Proti večeru pa smo doživeli presenečenje, ki nam je zagrenilo božični večer in vse božične dni, ter prekrizalo naš načrt. Po cesti je prihajalo strašno bučanje. Zmeraj bolj glasno je bilo in grozotno. Nobenega dvoma ni bilo več. Tanki so se pomikali iz Gorice proti Ajdovščini! Sovražnik je pričel ofenzivo. Lahko bi se zgodilo, da bi nas presenetli v hiši, ki ni imela bunkerja, ne stranskih vrat, da bi krila umik. To se ni smelo zgoditi. Kakor tolikokrat prej, smo v naglici pobrali svoje stvari in se zatekli k Seletovim.

Seletova domačija je stala na bregu. Za njo se je razraščal

varjeno, kašča in hlevi v neredu in zapuščeni. Res, da je Režika doma in da je pridna. A kaj naj napravi slabotna ženska pod drevenom, ki so mu komaj kos vrata moška ramena? Dom, predrago domo; tako ti razpadaš, ko mišda s sinom medlita po zaprtih. Do kdaj bo to trajalo?

Po dolgih mesecih so se ga končno le spomnili in ga poklicali pred komisarja. Ta ga je ostro premeril od nog do glave: «Ali veste, zakaj ste tukaj?»

«Kako naj vem, de mi pa ne poveste?»

«O, prav dobro veste. Le izpraznite si svoje veste. Izročili mu je neke papirje: «Sedaj ste prosti. Grčar se je obotavljal: «In moj sin Janez? Boste pustili tudi njega domov?»

Komisar ga je ironično pogledal in dejal zafkrivljeno: «Ne, ta zadržan in politikan, pa se lep čas ne bo šel domov. Postavili ga bomo pred sodnike.»

V.

Ko je korakal od postaje proti svojemu domu, se mu je smehljalo polje v živih jesenskih barvah in tudi živina na poti se mu je zdela, da je veselo mukala kot v pozdravu. Od daleč mu je poredno mežikal beli dom, od katerega so se pošlanjali poslednji zarki popoldanskega sonca. Grčarju je bilo toplo pri srcu, kakor

SLIŠATI SE MORA GLAS PRAVIČNOSTI

Gore, ki „ločijo“ Koroško od Slovenije, ne morejo biti
meje, če jih ljudje, ki pod njimi živijo, ne priznavajo

V tihih valovih blejskega jezera se zrcalijo vrhovi Alp. V pogorju Karavank nad Bledom je zgradila mati narava prirodno zavoro. Ljudje so pa to zavoro premostili s svojim življenjskim zlatom: pod Karavankami sicer konča slovenska ravnina, toda pod njimi ne konča slovenska zemlja. Karavanke so prekrasne gore, v prvi polovici leta se na njenih vrhovih škri sneg, v drugi polovici pa blešče v soncu, zelenju in bitem kamenju. Karavanke so pa tudi nesrečne gore:

ZIMA, ZIMA BELA ...

ob nje se je spirala nemška „kapanja“, da bi jih z vsemi razpoložljivimi sredstvi napravila za trdnjavo nemstva proti Slovanom, pa četudi za omo tisočev človeških življenj. Karavanke so gore, na katerih se že nad sto let vodi neizprosn boj narodnosti na življenje in smrt, danes so pa postale Karavanke črna črta, na kateri se vodi diplomatski boj.

Od 400.000 prebivalcev avstrijske pokrajine Koroške je 100.000 Slovanov. Važno je dejstvo, da to slovensko prebivalstvo tvori povzeto celoto na avstrijski strani Karavank, odloča, katera tvori, daji jo loči od materinske zemlje ogromni gorski masiv, ne samo etnično, temveč tudi gospodarsko enoto. V 30 letih največje avstrijske germanizacije (od leta 1880 do 1910) je ta slovenska narodna enota na Koroškem izgubila polovico svojega prebivalstva. V dobi avstrijske republike od leta 1918 do marca 1938 se je moč slovenskega prebivalstva zaradi vedno večje germanizacije zmanjšala z 10,1% v letu 1923 na 9,8% v letu 1939. Avstrijska poveljna republika je zaradi lastnih notranjih težav samo zmanjšala tempo germanizacije avstro-ogrske monarhije. Zato je pa Hitlerjev režim nastopil ostro in dosledno ter načrtno germaniziral slovensko Koroško. Tudi ni brez načelnega pomena dejstvo, da se je plubiscit v letu 1920 na Koroškem vršil v znamenju propagande za „Anschluss“ k Veliki Nemčiji, kakor tudi to, da so bili pri protidemokratsni prvi vstaji v Avstriji 26. julija 1934 baš nemški kralji Koroške, ki so bili v rokah nacističnih predhodnikov Seyss-Inquarta, med tem ko so bili predeli slovenske južne Koroške v teh razburljivih trenutkih za vso Srednjo Evropo prava trdnjava demokracije. Koroški Slovenci so, kot prvi v Evropi, v tej dobi postali peta kolona demokracije. Peto kolono v Avstriji jih imenujejo tudi danes. V sredini, kjer so ostali nacistični birokrati, katere je nastavljal Hitler, tudi po končani vojni je naprej v vodstvu civilne in policijske uprave, v sredini, v kateri je bil tudi mir po drugi svetovni vojni posredovljen v misli in želji obnovitve Velike Nemčije, v taki sredini je čast biti „peta kolona“. Saj bo šlo naprej kolona demokracije. Če tudi so nacisti izjavljali, da je Koroška kot prva „korakala“ v tretji rajh, je treba poudariti, da je korakala severna Koroška in ne južna, slovenska. Na Koroško so prišli nacisti in so prinesli s seboj vse, kar je prinašala njihova okupacija. Samo v letu 1942 je bilo v korist nacističnih nasiljencev izseljeno 300 slovenskih družin, ki so bile odgnane v koncentracijska taborišča. Slovensko prebivalstvo Koroške je plačalo vojno s dvakrat tako velikimi izgubami in škodami, kakor bi se na nje pripadlo v razmerju s številom Avstrijcev. Na slovenski zemlji, na edinem ozemlju Hitlerjevega rajha, so se borili slovenski partizani domačega poroka, borci so izšli iz kmečkih vasi, v katerih ni veleposesnikov, med njimi partizanski poveljniki Primožič, Peter Riegl, Senčnik, kapitan Prusnik, kateri so podobno kot Karel Pušnik zaprt v državi, kateri je s svojimi oddelki

prinesel svobodo. To niso ljudje, ki so prišli na slovensko Koroško iz Jugoslavije, da bi enasli no usmerili razvoj, kakor hočejo razložiti vse ljudsko udeležbo koroških Slovencev v protinemški borbi francoški in deloma tudi angleški krogi.

V kaosu in neredu, v težavah in v senci velikih konfliktov se izgublja glas maloga naroda. Čut sveta so otopili mednarodni problemi. Toda ti občutki ne smejo biti zadušeni, da bi mir, kateri se nam rodi, ne jemal v obzir

belikova. Oba koncerta sta v moralnem pogledu izvrstno uspela in sta bila tudi dobro obiskana.

NABAVNO-PRODAJNA ZADRUGA LIKOVNIH UMETNIKOV SRBIJE

Po vzoru drugih republik Jugoslavije so si tudi srbski upodabljajoči umetniki osnovali nabavno-prodajno zadrugo, ki ustanavlja delavnice za svoje člane in jim preskrbuje material, ki jim je potreben pri delu. Zadruga je dobila za začetek poslovanja pol milijona dinarjev kredita.

MARIBORČANI SO ODPRELI RAZSTAVO

V Mariboru so v dvorani FD „Poletas“ odprli razstavo upodabljajočih umetnikov. To je šesta poveljna razstava slikarjev in kiparjev na področju Maribora. Razstavili so slikarji: Kos, Kovčič, Polajnski, Zmajer, Bratuš, Ipavc, Zel, Primožič, Mandur in Zagar ter kiparja Hrbar in Kolbič. Slikarskih del je bilo 60, kiparskih pa 8.

MARŠAL TITO V JUGOSLOVANSKI KNJIZEVNOSTI

Znani bolgarski pesnik in prevajalec iz jezikov jugoslovanskih narodov Dimitar Pantelejev, avtor „Slovenske antologije“ je objavil v sovjetskem „Očeščenem frontu“ od 25. novembra 1947 informativen članek z naslovom „Tito v literaturah jugoslovanskih narodov“. Najprej prikazuje glavne elemente knjižnega ustvarjanja jugoslovanskih narodov po osvoboditvi, nato pa analizira pesem Radovana Zogovića „Poeza o maršalu Titu“. Pesem o biografiji maršala Tita je zdaj prevedena tudi v bolgarščino. Prevajalec piše, da je poleg Zogovića ovekovečil maršala tudi stari hrvaški bard Vladimir Nazor, in navaja, da so zgledu sinolasega pesnika, ki je odrazil v partizane l. 1943, sledili še mnogi drugi hrvaški književniki, igralci in upodabljajoči umetniki. Nazor je izdal svoj „Partizanski dnevnik“ in „Partizanske pesmi“, med katerimi je tudi „Tito naprejš“. To pesem je Pantelejev preli n bolgarski jezik. Poleg Zogovića in Nazorja omenja pisce še Dedijera, Otona Zupanića, Rodoljuba Čolakovića, Cedo Minderovića, Marina Franičevića, Venka Markovića in niz mladih in najmlajših ustvarjalcev v knjižnostih jugoslovanskih narodov. Maršal Tito je v vseh pesmih, ki so mu jih posvetili jugoslovanski pisatelji, prikazan kot genij in legendaren lik. Noben ljudski voditelj, zaključuje svoje pisanje Pantelejev, ni bil tako sponziran in široko opevan kakor maršal Tito.

Vesele božične praznike in srečno novo leto želi vsem odjemalcem in prijateljem

mlekarna TROŠT

TRST, Rossettijeva ul. 8

Vesele božične praznike želi vsem svojim odjemalcem

Anton Podgornik

mirolilica na Kornu

GORICA

Vsem **MIZARJEM** želi **VESELE PRAZNIKE** trdka

L. PANGOS d. z o. z.

Trgovina mizarjskih potrebščin

TRST ul. Gatterij št. 34 - tel. 93632

Obenem jih obvešča, da je dospela nova pošiljka vezanih plošč (panel).

Vesele božične praznike želi svojim odjemalcem

trdka M. ŠVAB

TRST ul. Sv. Just 16, tel. 93609

Vesele božične praznike želi vsem gostom

Bar PAULA

TRST ul. Milano

Vesele božične praznike želi vsem svojim odjemalcem

«VINO» d. z o. z. Roper

želi srečen božič in novo leto vsem svojim odjemalcem

želi vsem vesele božične praznike

UIVOD d.d.

Uvozni in izvozni zavod

TRST

ULICA CICERONE 8

TELEFON

80-00, 29-306, 56-38

želi vsem vesele

božične praznike

Srečne in zadovoljne božične praznike želi cenjenim odjemalcem

P. PAVEL CEPAR

modna trgovina

TRST

ul. Udine 36

Zadovoljne in vesele božične praznike želi svojim cenjenim gostom in prijateljem

gostilna «Petelin»

TRST

Trg Oberdan 1

Vesele božične praznike želi

UIVOD

GORICA

ul. XXIV Maggio

Vesele božične praznike želi vsem svojim cenjenim odjemalcem

Krznarstvo MERMOLJA

TRST

ul. Coroneo 3, II. nad. tel. 38-18

Velika izbira najmodernejših plaščev. Se priporoča.

Vesele božične praznike želi vsem svojim cenjenim odjemalcem

trdka ČOK

trg. koles in šivalnih strojev

GORICA, Stolni trg 1

in Korzo Verdi 26

Vesele božične praznike želi vsem svojim cenjenim odjemalcem

Vida Zora pri Čubeju

gostilna pri Čubeju

GORICA, ul. D. d'Aosta

Vesele božične praznike želi vsem svojim odjemalcem

KANTE

trgovina jestvin

PROSEK

Vesele božične praznike želi vsem svojim odjemalcem

A. PERTOT

«FODERAMI»

TRST

ul. Ginnastica 22

Vesele božične praznike želi vsem svojim cenjenim odjemalcem

Leopold Lapize

manufakturna trgovina

GORICA

ul. Raštel 10

Vesele božične praznike želi vsem svojim cenjenim odjemalcem

Edvard Gruden

trgovina jestvin

NABREZINA

Srečne in vesele božične praznike želi vsem svojim cenjenim odjemalcem, posebno pa tistim iz bistriškega okraja

DOVGAN VIKTOR

trgovina jestvin

TRST

Sv. Jakob št. 3, tel. 90-390

Vesele božične praznike želi vsem svojim cenjenim odjemalcem

BAVCON

modna krojačnica

GORICA

ul. Sv. Ivana

Vesele božične praznike želi vsem svojim cenjenim odjemalcem

gostilna LUTMAN

GORICA

Vesele božične praznike želi vsem svojim cenjenim odjemalcem

JOŽE CIGOJ

trgovina jestvin

GORICA, ul. Monache 17

Vesele božične praznike želi vsem svojim cenjenim odjemalcem

ANTON MERVIC

mirolilnica «Diana»

GORICA

ul. Raštel 27

Vesele božične praznike želi vsem svojim cenjenim odjemalcem

IVAN LEBAN

steklarna

GORICA

ul. Mamelli

Vesele božične praznike in srečno novo leto želim vsem prijateljem, še posebno onim na Krasu, in to v upanju, da se čimprej zopet snidemo v veseli družbi pri kraškem teranu,

DRUŽINA BERGER, Trst
DRUŽINA BERGER, Chicago
ter. tov. MOTTA IN EDVARD